

Nordfold 14.01.09

Barne- og familiedepartementet
Samlevs- og likestillingsavdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Forslag om lovfesting av krisesentertilbudet

Høringsuttalelse fra KUN senter for kunnskap og likestilling (KUN)
(tidligere Kvinneuniversitetet Nord)

Barne- og likestillingsdepartementet har forslaget ute til høring med frist 15.januar 2009. KUN vil peke på den korte høringsfristen som gjør at høringsprosessen rundt forslaget ikke har fått den tid som vi ville ønsket for en grundig diskusjon om forslaget sine konsekvenser, spesielt for målgruppen bosatt i små utkantkommuner. Vi har imidlertid lest forslaget med interesse og glede over at departementet nå gir det offentlige ansvar for å ta konsekvensene av vold i nære relasjoner. KUN vil imidlertid peke på at forslaget om lovfesting av krisesentertilbudet for å oppnå et forutsigbart og kvalitativt godt krisesentertilbud til alle personer utsatt for vold uavhengig av kjønn, bakgrunn og bosted er helt avhengig av forutsigbare og tilstrekkelige ressurser.

Gjennom vårt samarbeid med krisesentre i hele Barentsregionen har vi deltatt i engasjement og diskusjoner om hvordan sikre kvinner og barn utsatt for vold i nære relasjoner. Vi har med kritisk blikk sett på den tradisjonelle tankegangen hvor det blir tatt for gitt at i voldssituasjoner overfor kvinner og barn i hjemmet er det kvinnen og barna som må flytte ut; mens mannens rett til å bli boende ikke blir problematisert eller diskutert. KUN framholdt dette synspunktet i sin høringsuttalelse vedrørende *NOU 2003:31, Retten til et liv uten vold – Menns vold mot kvinner i nære relasjoner*, og ønsker igjen å peke det urettmessige i at det i slike situasjoner er voldsofferet /-ofrene som må bære den tyngste belastningen. For voldsutsatte kvinner og deres barn kan det føles som en ekstra belastning å skulle forlate hjem og nærmiljø for en meget midlertidig bosituasjon på krisesenter i frykt for partner/far, og med store organisatoriske utfordringer i forhold til skole og barnehage. Vi etterspør en fortløpende vurdering og utprøving av politiets mulighet for å gå inn overfor overgriper i denne situasjonen, med det for øyet at voldsofferet/-ofrene og hennes/deres rett til å fortsette å oppholde seg i eget hjem og nærmiljø skal beskyttes. Vi ber derfor departementet utrede erfaringer gjort i andre land ved valg av denne strategien.

KUN har prioritert å kommentere lovforslaget i forhold til kunnskap/kompetanse, likestilling og distrikt. Vi har følgende kommentarer til de ulike deler av lovforslaget:

§ 1 Formål

1.ledd *Lovens formål er å sikre at personer utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner har tilgang til et godt og helhetlig krisesentertilbud.*

KUN ønsker å peke på at også personer utsatt for strukturert vold og/eller seksualisert vold/voldtekt uten at overgriper er nær relasjon må ha tilgang til tilbudet, likeså ofre for menneskehandel. Siden krisesentrene skal og bør være et akutttilbud, ser KUN det som viktig at det opprettes bedre/alternative tilbud til de ofre for menneskehandel som har behov for langvarige opphold.

KUN mener også at personer som har rett på opphold på asylmottak må ha rett til opphold på krisesenter dersom personen har behov for dette tilbudet, og at det ikke forventes at personen skal fortsette å bo på asylmottak.

3. ledd *Målgruppen for krisesentertilbudet er både kvinner og menn utsatt for vold i nære relasjoner.*

KUN er enig i at tilbudet skal omfatte alle som utsettes for vold i nære relasjoner, og på den måten etterstrebe likestilling på dette området. KUN vil likevel peke på kvinner og menns ulike behov for krisesentertilbud; det er kvinner som fremdeles er mest utsatt for denne typen vold, med menn som gjerningsmenn. De har størst behov for beskyttelse og må være prioritert i krisesenterarbeidet. Dette mener KUN må komme fram i loven. Vi ser det også som svært problematisk at samme krisesenter skal kunne dekke botilbud til begge kjønn, dette sett ut fra de kvinnelige brukerne og deres barns opplevelser i forhold til voldelige menn. Dette vil likeså bli et hinder ut fra religiøse og kulturelle årsaker for etniske minoritetskvinner som pr. i dag er de største brukerne av krisesentertilbudet. KUN mener at kommunen må ha plikt til å komme med atskilt tilbud til kvinner og menn, men begge underlagt lovens krav om helhetlighet og kvalitet. Omfanget av menn utsatt for vold i nære relasjoner er foreløpig av en slik størrelsesorden at det her bør kunne tilbys alternative, akutte midlertidige opphold. Menn vil også kunne oppleve samlokalisering som problematisk, da det ennå er svært tabubelagt for menn å synliggjøre at de er utsatt for slik vold. KUN er likevel av den oppfatning at det bør utredes hvordan andre deler av krisesentertilbudet kan omfatte begge kjønn slik at krisesenterets kompetanse og tilbud utover botilbud utnyttes på en ressursparende måte.

KUN vil peke på behovet for å tilrettelegge tilbudet for alle som omfattes av Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Vi har pekt på viktigheten av å legge til rette på grunnlag av etnisitet, men vil spesielt peke på betydningen av å legge til rette for personer med nedsatt funksjonsevne. Utgiftene til dette arbeidet må reflekteres og inkluderes i den finansieringsordning som departementet og kommunene/krisesentrene blir enige om.

§ 2 Kommunens ansvar

1.ledd *Kommunen skal sørge for at personer utsatt for vold i nære relasjoner og medfølgende barn gis helhetlig hjelp og oppfølging, herunder tilbud om krisesenter eller tilsvarende gratis heldøgns, trygt og midlertidig botilbud, hvor brukerne mottar støtte og veiledning.*

KUN ser at kommunenes ulike utgangspunkt mht geografi, bosetting og økonomi vil kunne føre til utvikling av svært ulike tilbud, basert på de lokale mulighetene. KUN er opptatt av at også små distriktskommuner på bakgrunn av loven og finansieringsordningen skal kunne tilby et helhetlig og kvalitativt godt krisesentertilbud. Vi ser at det kan bli fristende for enkelte kommuner å bruke sitt eksisterende tjenestetilbud på deler av krisesenterarbeidet for å oppnå økonomiske besparelser, og dermed splitte opp det helhetlige tilbudet krisesentrene har utviklet og høstet stor anerkjennelse for. KUN ser det som meget viktig at loven ivaretar og viderefører krisesentrenes kompetanse og helhetlige tilbud.

§ 3 Kvalitetskrav

1.ledd *Kommunen skal sørge for at det er god kvalitet på tilbud etter denne lov.*

KUN vil peke på betydningen av muligheten for lokale akuttløsninger for kvinner, menn og barn fra små distriktskommuner med lang avstand til krisesenter og lite befolkningsgrunnlag. Vi er opptatt av at dette utgangspunktet må reflekteres i finansieringsordningen slik at de kommunene som ikke har eget krisesentertilbud i kommunen blir satt i stand til både å støtte et felles krisesentertilbud i tillegg til å opprette et lokalt akutt-tilbud for hele målgruppen. Her må inkluderes lokale hjelpere i forhold til transport til krisesenter, og lokal oppfølging. Oppfølgingsarbeidet vil også kreve mer ressurser for disse kommunene som vil få andre økonomiske utfordringer i forhold til at ansatte på krisesenter og voldsofferet skal få kunne være tilstede og delta i samarbeid med tjenesteapparat i bostedskommunen. Likeså vil det kreves mer ressurser til organisering av barnas hverdag utenfor bostedskommunen. Mangel på ressurser til å tilby en helhetlig kvalitet på krisesentertilbudet kan her gi krisesenterbrukerne fra utkantkommuner unødvendig tilleggsbelastning.

KUN ser det ikke som rettferdig at disse utgiftene skal påføres vertskommunen for krisesenteret. Det kan medføre uforholdsmessige store utgifter for vertskommunen, og dermed skape uvilje mot å være vertskommune i interkommunalt krisesentersamarbeid. KUN vil likevel peke på at det ikke er selvsagt at kommunen prioriterer å innfri de forventninger loven har til kommunens løsning av krisesenterbehovet. Her vil det være nødvendig med klare minimumskrav i loven og forskriftene for å sikre at det blir tilbud om en optimal krisesenterløsning i alle kommuner.

2. ledd *Krav om kompetanse*

KUN håper departementet benytter muligheten til å gi forskrift om krav til utforming og kvalitet som gir likeverdige tilbud uansett hvor målgruppen bor i landet. Forskriftene må sette krav til relevant kompetanse for alle i krisesentertilbudet som arbeider med brukerne. Denne kompetansen bør være oppnådd gjennom høyere utdanning. Det er av stor betydning for brukernes opplevelse av krisesituasjonen og bearbeiding av denne at de blir møtt med relevant kunnskap og kompetanse fra første stund.

KUN mener også at denne kunnskapen og kompetansen må integreres og gis status i det tradisjonelle utdanningssystemet, og gi grunnlag for lønnsmessig uttelling. KUN vil peke på at en stor andel kvinner tar høyere utdanning innenfor flere av de kompetansefeltene som er relevante for krisesentertilbudet, slik at rekruttering til slike stillinger ikke skulle utgjøre et problem. Det er også KUNs oppfatning at krav til kompetanse og utdanning for de som jobber på krisesentrene utløser krav om ordinær ansettelse med tilhørende lønn og pensjon. Også de som ikke jobber mot brukerne må gis ordinære ansettelsesforhold, lønns- og pensjonsforhold. Så vidt KUN kjenner til er ikke andre beredskapsordninger under offentlig ansvar basert på frivillighet.

§ 4 Samordning av tjenester

1.ledd Samordning av tjenester

KUN ser positivt på at samordning av tjenester for krisesenterbrukere blir lovhjemlet, og vil peke på betydningen av at ansvarliggjøring og organisering av dette også blir tatt med i arbeidet med samordning av statlige og kommunale tjenester i det nye NAV-systemet. Vi vil også peke på behovet for krav om plan for samhandling, etterspørring av planen og krav om evaluering av arbeidet, samt at det avklares om det er bostedskommune eller krisesentervertskommune som er ansvarlig for samordning og utvikling av individuelle planer for brukerne.

§ 10 Tilsyn

1. ledd Fylkesmannens tilsyn

KUN er fornøyd med at krisesentrene underlegges Fylkesmannens tilsyn, men vil peke på behovet for klare retningslinjer og rutiner for hvilke kvalitetskravkrav det settes for kommunens egen internkontroll av gjennomføringen av tilbudet, hvordan rapportering skal foregå til Fylkesmannen, og konsekvenser av manglende rapportering eller manglende gjennomføring av tilbudet.

Økonomiske og administrative konsekvenser

KUN ønsker velkommen en lovfestet plikt for kommunene til å tilby et helhetlig, likeverdig, allment tilgjengelig krisesentertilbud av god kvalitet. Vi erfarer pr. i dag at kommuner har svært varierte rutiner på bruk av ressurser på krisesenterbrukere. I interkommunale samarbeid er det store variasjoner med hensyn til hvem som betaler for hvilke deler av tilbudet. Vi savner en presisering i lovforslaget av hvem som er ansvarlig/fordeling for de ulike utgiftene et krisesentertilbud innebærer; bostedskommune og/eller krisesenter-vertskommune. Vi opplever at flere små distriktskommuner/samarbeidskommuner i et krisesentertilbud pr. i dag har liten tradisjon på å bruke ressurser til å opprettholde og langt mindre videreutvikle et godt krisesentertilbud. Vi frykter at den vanskelige økonomiske situasjonen mange kommuner opplever pr. i dag, hvor de allerede har problemer med å overholde sine forpliktelser på flere andre lovpålagte områder, medfører fare for at finansiering gjennom rammetilskuddet vil føre til at også dette området med plikt til å tilby de tjenester loven krever, vil bli nedprioritert. Det kan bli splittet opp og integrert i eksisterende kommunale tjenester, og slik redusere den helhetlige kvaliteten lovforslaget forventer. Finansieringsordningen slik den foreslås i notatet vil dermed kunne ødelegge for de gode intensjonene i lovforslaget. Dersom departementet gjennom lovforslaget vil signalisere at det tar voldsomme på alvor, forventer KUN at den nye loven med tilhørende forskrifter baseres på en finansieringsordning som sikrer lovens intensjon. Den forventer at hele målgruppen får et bedret krisesentertilbud uansett bosted, valg av krisesentertilbud og bostedskommunens økonomi. Vi forventer at utgiftene til de forbedringer/endringer som lovforslaget innebærer reflekteres, sikres og inkluderes uansett valg av finansieringsordning.

Med hilsen

Mari Wattum
Daglig leder

Marit Alsaker Stemland
Seniorrådgiver